

## دستورالعمل انتشار اوراق مضاربه

مصوب ۱۳۹۷/۱۲/۱۵ هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار

### • بخش یک - تعاریف :

#### ۰ ماده ۱ :

اصطلاحات و واژه‌های به‌کاررفته در ماده ۱ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران، مصوب آذرماه ۱۳۸۴ و ماده ۱ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، مصوب آذرماه ۱۳۸۸، به همان معانی در این دستورالعمل به‌کار رفته‌اند. سایر واژه‌های به‌کار رفته در این دستورالعمل دارای معانی زیر می‌باشند :

#### ▪ بند الف :

اوراق مضاربه :اوراق بهادار با نام قابل نقل و انتقالی است که نشان‌دهنده مالکیت مشاع دارنده آن در دارایی موضوع عملیات بازرگانی (خرید و فروش کالا) است که براساس قرارداد مضاربه در مدت معین حاصل شده است .

#### ▪ بند ب :

بانی: شخص حقوقی است که نهاد واسط (ناشر) برای تأمین مالی وی در قالب عقود اسلامی، اقدام به انتشار اوراق مضاربه می‌نماید .

#### ▪ بند ج :

امین: موسسه حسابرسی معتمد سازمان است که به منظور حفظ منافع دارندگان اوراق مضاربه و حصول اطمینان از صحت عملیات بانی در طرح، نسبت به مصرف وجوه، نحوه نگهداری حساب‌ها و صورت‌های مالی و عملکرد اجرایی بانی، رسیدگی و اظهارنظر می‌نماید .

#### ▪ بند د :

ضامن: شخص حقوقی است که پرداخت مبالغ اصل و در صورت وجود، سود اوراق و نیز سایر وجوهی را که بانی ملزم به پرداخت آن به ناشر است، در سررسید یا سررسیدهای معین تضمین می‌نماید .

#### ▪ بند ه :

عامل فروش: شخص حقوقی است که نسبت به عرضه و فروش اوراق مضاربه از طرف نهاد واسط اقدام می‌نماید .

#### ▪ بند و :

عامل پرداخت: شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه است که نسبت به پرداخت‌های مرتبط با اوراق مضاربه در سررسیدهای معین به سرمایه‌گذاران اقدام می‌نماید .

▪ بند ز :

موسسه حسابرسی معتمد سازمان: موسسه حسابرسی است که بر اساس ضوابط دستورالعمل مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار، مصوب ۱۳۸۶/۰۵/۰۸ شورای عالی بورس و اوراق بهادار، در فهرست مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان درج می شود .

▪ بند ح :

عملیات بازرگانی: خرید و فروش کالا توسط بانی با رعایت مفاد این دستورالعمل می باشد.

• بخش دو - ارکان انتشار اوراق مضاربه :

0 ماده ۲ :

بانی جهت تأمین مالی از طریق انتشار اوراق مضاربه باید دارای شرایط زیر باشد:

▪ بند الف :

شرکت های سهامی، شرکت های تعاونی و موسسه یا نهاد عمومی غیردولتی مشمول ماده ۳ قانون مدیریت خدمات کشوری که دارای شرایط زیر باشند:

(۱) در ایران به ثبت رسیده و مرکز اصلی فعالیت آن در ایران باشد؛

(۲) انجام فعالیت های بازرگانی به عنوان موضوع فعالیت در اساسنامه آن قید شده و دارای حداقل دو سال سابقه خرید و فروش کالا/کالاهای موضوع قرارداد مضاربه یا کالای مشابه آن باشد؛

(۳) مجموع جریان نقدی حاصل از عملیات آن در دو سال مالی اخیر مثبت باشد؛

(۴) حداقل نسبت مجموع بدهی ها به دارایی های آن ۹۰ درصد باشد؛

(۵) اظهارنظر بازرس و حسابرس شرکت در خصوص صورت های مالی دو سال مالی اخیر آن مردود یا عدم اظهارنظر نباشد.

▪ تبصره :

در صورتی که جریان نقدی حاصل از عملیات بانی مطابق صورت های مالی میان دوره ای حسابرسی شده در دوره درخواست و بررسی مثبت باشد، در محاسبه مجموع جریان نقدی موضوع بند ۳ لحاظ می گردد .

▪ بند ب :

اشخاص حقوقی مشمول مواد ۳ و ۴ قانون محاسبات عمومی کشور

o ماده ۳ :

بانی مکلف است در گزارش توجیهی خود، چگونگی پرداخت مبالغ مربوط به اوراق مضاربه را با تایید حسابرس اعلام نماید؛

o ماده ۴ :

انتشار اوراق مضاربه، صرفاً توسط نهاد واسط مجاز است؛

o ماده ۵ :

بانی مجاز به انجام عملیات بازرگانی با خریداران و فروشندگان تحت مالکیت یا کنترل خود نیست؛

o ماده ۶ :

ضامن توسط بانی و با تأیید سازمان صرفاً از میان بانک‌ها، مؤسسات اعتباری غیربانکی تحت نظارت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بیمه‌های تحت نظارت بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، شرکت‌های تأمین سرمایه، صندوق‌های بازنشستگی، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و شرکت‌های مادر (هلدینگ) ثبت شده نزد سازمان، انتخاب می‌شود؛

▪ تبصره ۱ :

ضمانت اشخاص حقوقی تحت کنترل بانی برای ایفای تعهدات وی مجاز نیست. عدم کنترل توسط حسابرس بانی تأیید می‌گردد .

▪ تبصره ۲ :

در صورتی که اوراق بهادار، دارای رتبه اعتباری اعلامی از سوی مؤسسات رتبه‌بندی اعتبار دارای مجوز از سازمان باشند، وجود ضامن الزامی نخواهد بود. رتبه‌های اعتباری لازم برای انتشار اوراق توسط سازمان اعلام خواهد شد. در این صورت در اعلامیه پذیرهنویسی، عدم ضمانت پرداخت اصل و سود مربوط به اوراق و نیز پذیرش ریسک ناشی از رتبه‌بندی آن درج و اعلام گردد .

o ماده ۷ :

در صورت توثیق اوراق بهادار توسط بانی یا سایر اشخاص با شرایط زیر به نفع نهاد واسط برای تضمین تعهدات، داشتن ضامن الزامی نیست :

▪ بند ۱ :

ضریب ارزش اوراق بهادار وثیقه شده نسبت به مجموع اصل و سود اوراق منتشره و حد تعیین شده برای جبران وثیقه به شرح جدول زیر باشد :

| شرح                                                                                                                                                                          | ضریب- نسبت به ارزش اصل و سود وجوه در اختیار | حد جبران وثیقه- نسبت به ارزش وجوه در اختیار |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------------------------|
| سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران                                                                                                                         | ۱/۵                                         | ۱/۱                                         |
| سهام شرکت‌های پذیرفته شده در فرابورس که مجاز برای خرید و فروش توسط صندوق‌های سرمایه‌گذاری باشد                                                                               | ۲                                           | ۱/۵                                         |
| سهام بانی توثیق شده توسط سهامدار شرکت بانی                                                                                                                                   | ۲/۵                                         | ۱/۸                                         |
| اوراق بهادار (غیر از سهام) با درآمد ثابت یا متغیر پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران / فرا بورس ایران دارای ضمانت بانک‌ها و مؤسسات مالی اعتباری دارای مجوز از بانک مرکزی | ۱/۲                                         | ۱                                           |
| اوراق بهادار (غیر از سهام) با درآمد ثابت یا متغیر پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران / فرا بورس ایران دارای ضامن غیر بانکی                                               | ۱/۳                                         | ۱                                           |

## بند ۲ :

سهام معرفی شده برای وثیقه، حداقل معادل ۸۰ درصد روزهای معاملاتی بازار در یک سال منتهی به تاریخ درخواست، معامله شده باشد .

## بند ۳ :

اوراق مذکور به نفع نهاد واسط توثیق شده و مالک وثیقه نسبت به اعطای وکالت با اختیار فروش وثیقه به نهاد واسط به صورت بلاعزل، تام‌الاختیار با حق توکیل به غیر و با سلب حق انجام موضوع وکالت از خود تا پایان ایفای تعهدات مرتبط با اوراق بهادار منتشره اقدام کرده باشد .

## بند ۴ :

جهت توثیق سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران یا فرابورس ایران، پرتفوی وثیقه شده باید حداقل متشکل از دو سهم باشد و ارزش هیچکدام نباید بیشتر از ۷۰ درصد کل وثیقه اخذ شده سهام باشد .

## تبصره ۱ :

رفع توثیق اوراق یادشده متناسب با تعهدات ایفا شده یا پس از تصفیة کامل اوراق با اخذ مجوز از سازمان امکان پذیر است .

▪ تبصره ۲ :

در صورتی که وثایق ارائه شده توسط بانی برای تضمین پرداخت کل تعهدات کافی نباشد، تضمین پرداخت باقیمانده تعهدات توسط ضامن امکان پذیر است .

▪ تبصره ۳ :

در صورت عدم ایفای تعهدات مالی بانی در خصوص اوراق بهادار منتشره و گذشت ۱۰ روز کاری از مواعد مقرر، نهاد واسطه مکلف است نسبت به فروش وثایق به میزان تعهدات ایفا نشده و جرایم مربوطه اقدام و تعهدات بانی را از این محل ایفا نموده و مراتب را به سازمان اعلام نماید .

▪ تبصره ۴ :

عدم ایفای تعهدات توسط بانی که باعث رجوع به وثایق گردد، منجر به محرومیت بانی از استفاده از امکان پیش بینی شده در این ماده به مدت دو سال می گردد .

▪ تبصره ۵ :

ارزش وثیقه با احتساب میانگین ۶ ماهه قیمت اوراق بهادار محاسبه می شود و در صورتی که متوسط ارزش وثیقه به مدت ۵ روز معاملاتی پیاپی تا حد تعیین شده جهت جبران وثیقه کاهش یابد، بانی مکلف به جبران آن تا سقف اولیه ظرف مدت ده روز کاری است. در صورت فراهم شدن شرایط فنی، ارزش روزانه وثایق در سامانه معاملات اعلام خواهد شد .

o ماده ۸ :

امین مکلف است به منظور حفظ منافع دارندگان اوراق مضاربه و حصول اطمینان از سودهای ایجاد شده، نحوه نگهداری حسابها، عملکرد اجرایی و کفایت روشهای حسابداری را رسیدگی و اظهار نظر خود را در گزارشهای بانی در مواعد مقرر ارائه نماید .

o ماده ۹ :

حسابرس بانی در زمان ارائه طرح تأمین مالی تا پایان تصفیه اوراق باید از میان مؤسسات حسابرسی معتمد سازمان انتخاب شده باشد .

o ماده ۱۰ :

عامل فروش اوراق مضاربه از بین شرکتهای کارگزاری عضو بورس اوراق بهادار تهران یا فرابورس ایران توسط بانی انتخاب می گردد .

▪ تبصره :

عامل فروش با اخذ مجوزهای لازم می‌تواند به منظور توزیع گسترده اوراق از خدمات بانک‌ها یا مؤسسات مالی و اعتباری تحت نظارت بانک مرکزی، بیمه‌های تحت نظارت بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و نهادهای مالی دارای مجوز استفاده نموده و ترتیبی اتخاذ نماید تا سفارش‌گیری جهت خرید اوراق از طریق اشخاص مذکور نیز انجام شود .

o ماده ۱۱ :

عامل پس از دریافت مبالغ مربوط به اوراق، آنها را در سررسید یا سررسیدهای معین به سرمایه‌گذاران پرداخت می‌نماید .

o ماده ۱۲ :

بازارگردان و متعهد پذیرهنویسی اوراق مضاربه با تأیید سازمان توسط بانی انتخاب می‌شود. متعهد پذیرهنویسی و بازارگردان باید از کفایت سرمایه لازم برخوردار باشند .

• بخش سه - شرایط عملیات بازرگانی :

o ماده ۱۳ :

عملیات بازرگانی موضوع انتشار اوراق مضاربه باید دارای شرایط زیر باشد:

(۱) عملیات بازرگانی موردنظر دارای توجیه اقتصادی باشد؛

(۲) عملیات بازرگانی بانی در خصوص خرید و فروش کالا/کالاهای موضوع قرارداد مضاربه یا کالای مشابه آن در دو سال مالی اخیر سودآور باشد؛

(۳) هیچ‌گونه محدودیت یا منع قانونی، قراردادی یا قضایی برای انجام عملیات بازرگانی موضوع انتشار اوراق مضاربه وجود نداشته باشد؛

(۴) کلیه مجوزهای قانونی لازم برای عملیات بازرگانی از مراجع ذیربط اخذ شده باشد؛

(۵) کالای مورد معامله در انتشار این اوراق از پوشش بیمه‌ای مناسب و کافی تا سررسید اوراق برخوردار باشد.

• بخش چهار - شرایط اوراق مضاربه :

o ماده ۱۴ :

سرمایه‌گذاران با خرید اوراق، به نهاد واسط وکالت بلاعزل می‌دهند تا نسبت به انعقاد قرارداد مضاربه با بانی اقدام نماید. خرید اوراق مضاربه در بازار اولیه و ثانویه به منزله قبول وکالت نهاد واسط بوده و وکالت نهاد واسط تا سررسید و تصفیه نهایی اوراق معتبر و غیرقابل عزل است .

o ماده ۱۵ :

کلیه هزینه‌های انتشار اوراق مضاربه، بر عهده بانی است.

o ماده ۱۶ :

سهم بانی به صورت درصدی از سود خالص عملیات بازرگانی، در مستندات انتشار اوراق و در محدوده عرف رایج در صنعت فعالیت بانی تعیین می‌گردد. رعایت این موضوع باید توسط حسابرس بانی تأیید شود .

o ماده ۱۷ :

دارندگان اوراق مضاربه نمی‌توانند تقاضای تقسیم دارایی موضوع انتشار اوراق مضاربه را نمایند.

o ماده ۱۸ :

در سررسید اوراق، در صورت وجود مطالبات تسویه نشده یا کالای فروش نرفته، بانی مکلف است مطالبات مذکور و کالای باقی‌مانده را به قیمت یا روش تعیین شده در بیانیه ثبت از نهاد واسط خریداری نماید .

o ماده ۱۹ :

ارزش اسمی مجموع اوراق نباید کمتر از ۱۰۰ میلیارد ریال باشد. در هر حال مبلغ اوراق مضاربه قابل انتشار توسط بانی حداکثر تا ۶۰ درصد بالاترین میزان فروش هر سال مالی بانی، مندرج در صورتهای مالی حسابرسی‌شده در طول دو سال گذشته (و در صورت وجود، صورتهای مالی میان‌دوره‌ای حسابرسی‌شده در سال جاری) است .

o ماده ۲۰ :

بانی و اشخاص تحت کنترل وی، مجاز به خرید اوراق مضاربه منتشره که در جهت تأمین مالی آنها منتشر شده، نیستند .

o ماده ۲۱ :

بانی مکلف است روش محاسبه و شیوه پرداختهای مرتبط با اوراق را در مقاطع زمانی تعیین شده، در گزارش توجیهی و بیانیه ثبت ارائه نماید. شیوه پرداخت اوراق می‌تواند به صورت علی‌الحساب یا قطعی باشد .

o ماده ۲۲ :

در صورت پرداخت سود علی‌الحساب، بانی موظف است گزارشی درخصوص سود ایجادشده از عملیات بازرگانی را در مقاطع شش ماهه به همراه اظهارنظر امین، حداکثر دو ماه بعد از مواعد شش ماهه، به سازمان ارائه و به عموم افشا نماید .

o ماده ۲۳ :

در صورت پرداخت سود قطعی میان دوره ای، مبنای زمان محاسبه سود اوراق، یک ماه قبل از سررسیدهای مقرر خواهد بود و گزارش بانی در این خصوص باید تا ۱۵ روز قبل از سررسیدهای پرداخت برای عموم منتشر و همزمان به سازمان ارائه گردد. اظهار نظر امین در خصوص گزارش مذکور باید حداکثر تا ۱۵ روز بعد از سررسیدهای پرداخت به سازمان ارائه گردد. در صورت فزونی سود محاسبه شده در گزارش امین نسبت به مبالغ پرداختی، مابه التفاوت باید به دارندگان اوراق در مقاطع زمانی مربوطه پرداخت شود و در صورت کسری، مابه التفاوت به بانی عودت نمی گردد. مابه التفاوت ناشی از کسری مذکور، قابل احتساب در سود دوره های بعد نبوده و پرداخت سود بر اساس گزارش امین، به منزله مفاصاحساب بانی با دارندگان اوراق برای هر دوره می باشد .

▪ تبصره :

در صورت عدم ارائه گزارش موضوع این ماده توسط بانی، وی ملزم به پرداخت سود حداقل به میزان مبلغ اعلام شده در بیانیه ثبت و اعلامیه پذیرهنویسی خواهد بود. پرداخت سود در تاریخ های معین، نافی مسئولیت بانی در ارائه گزارش نیست .

o ماده ۲۴ :

بانی مکلف است حداکثر ۱۵ روز پس از سررسید اوراق نسبت به محاسبه سود قطعی اوراق و ارائه آن به امین اقدام نماید. اظهار نظر امین در خصوص گزارش مذکور باید حداکثر تا یک ماه بعد از سررسید به سازمان ارائه گردد. سود قطعی قابل پرداخت به دارندگان اوراق حداکثر ظرف دو ماه پس از سررسید نهایی پرداخت می شود .

• بخش پنج - شرایط صدور مجوز :

o ماده ۲۵ :

برای صدور مجوز انتشار اوراق مضاربه، مدارک و مستندات زیر حسب مورد به تشخیص سازمان باید ارائه شود .

▪ بند ۱ :

بیانیه ثبت اوراق مضاربه که علاوه بر مفاد ماده ۶ دستورالعمل ثبت و عرضه عمومی اوراق بهادار، مصوب ۱۳۸۵/۱۰/۰۱ شورا، حسب مورد شامل موارد زیر است:

الف) مشخصات بانی، شامل

• نام و نوع شخصیت حقوقی؛

• شماره ثبت نزد مرجع ثبت شرکت ها؛

• مدت شرکت؛

• ترکیب سهامداران / مالکان؛

• مشخصات مدیران؛

• موضوع فعالیت؛

ب) مشخصات اوراق؛

ج) گزارش تحلیل ریسک‌های مرتبط با موضوع فعالیت بانی؛

د) مشخصات عملیات بازرگانی مضاربه شامل دارایی‌های موضوع قرارداد مضاربه، پیش‌بینی سود عملیات بازرگانی و نحوه پرداخت آن به سرمایه‌گذاران؛

هـ) مقررات و شرایط خاص حاکم بر قیمت‌گذاری دارایی موضوع انجام عملیات بازرگانی؛

و) متوسط سود ناشی از خرید و فروش کالا/کالاهای موضوع قرارداد مضاربه یا کالای مشابه آن در دو سال مالی اخیر بانی؛

▪ بند ۲ :

صورت‌های مالی حسابرسی شده دو سال اخیر بانی که صورت‌های مالی سال گذشته آن توسط حسابرس معتمد سازمان حسابرسی شده باشد؛

▪ بند ۳ :

تأییدیه مراجع ذی‌صلاح در مورد عملیات بازرگانی کالای خاص که مشمول رعایت ضوابط خاص یا اخذ مجوزهای قانونی باشد؛

▪ بند ۴ :

گزارش توجیهی تأمین مالی بانی از طریق انتشار اوراق مضاربه به همراه گزارش حسابرس بانی در خصوص آن و رعایت مقررات مندرج در این دستورالعمل از جمله تبصره ۱ ماده ۶ و مواد ۱۳ و ۱۶؛

▪ بند ۵ :

سایر اطلاعات مهم به تشخیص سازمان.

۰ ماده ۲۶ :

صدور مجوز انتشار اوراق مضاربه، منوط به انعقاد قراردادهای لازم میان ارکان در چارچوب تعیین شده توسط سازمان است .

▪ تبصره :

ناشر باید اسناد، مدارک و قراردادهای اوراق مضاربه را در اختیار شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سهامی عام) قرار دهد .

o ماده ۲۷ :

در صورتی که دارایی در نظر گرفته شده جهت انتشار اوراق مضاربه قابل تفکیک به واحدهای معین نباشد، استفاده از متعهد یا متعهدان پذیرهنویسی در عرضه اوراق مضاربه الزامی است. استفاده از تعهد پذیرهنویسی در انتشار اوراق مضاربه برای دارایی‌های قابل تفکیک به واحدهای معین به درخواست بانی و تأیید سازمان الزامی نیست .

• بخش شش - سایر موارد :

o ماده ۲۸ :

در صورتی که بانی نزد سازمان به ثبت نرسیده باشد، پس از تأمین مالی از طریق انتشار اوراق مضاربه، تا زمان تصفیه اوراق ملزم به ارائه اطلاعات زیر به سازمان است:

(۱) صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده توسط حسابرس معتمد سازمان ظرف مهلت‌های مقرر قانونی،

(۲) سایر اطلاعات با اهمیت حسب مورد براساس ماده ۱۳ دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان مصوب ۱۳۸۶/۰۵/۰۳ هیئت‌مدیره سازمان از جمله:

۱- رویدادهای مؤثر بر فعالیت، وضعیت مالی و نتایج عملکرد،

۲- تصمیمات و شرایط مؤثر بر ساختار سرمایه و تأمین منابع مالی،

۳- تغییر در ساختار مالکیت،

۴- اطلاعات مهم و مؤثر بر قیمت اوراق بهاداری که برای تأمین مالی منتشر شده است.

o مؤخره :

این دستورالعمل در ۲۸ ماده و ۱۱ تبصره در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۱۵ به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید .